

LIBRIS

We know
books

Andrei-Dorin BĂNCILĂ

Drept execuțional penal

Curs universitar

Universul Juridic

București

-2023-

Cuprins

PARTEA GENERALĂ	5
I. Introducere în studiul dreptului execuțional penal.....	5
II. Obiectul și scopul dreptului execuțional penal. Raportul juridic execuțional penal.....	6
III. Dreptul execuțional penal și relația cu alte ramuri și științe ale dreptului	9
IV. Izvoarele normative ale dreptului execuțional penal.....	11
V. Principiile dreptului execuțional penal.....	13
Principiul legalității	13
Principiul controlului judecătoresc	14
Principiul oficialității.....	15
Principiul inevitabilității	15
Principiul umanismului executării.....	16
Principiul minimeia intervenției.....	17
Principiul individualizării executării	17
Principiul profesionalizării în activitatea de asigurare a executării	18
Principiul implicării comunității.....	19
Principiul cointeresării infractorului.....	20
Principiul prevalenței rolului educativ al executării.....	20
VI. Autorități și alte entități cu atribuții în domeniul dreptului execuțional penal.....	21
Instanțele judecătorești	22
Administrația Națională a Penitenciarelor	25
Dimensiunea centrală a Administrației Naționale a Penitenciarelor	26
Dimensiunea teritorială a Administrației Naționale a Penitenciarelor	31
Direcția Națională de Probațiune.....	33
Dimensiunea centrală a Direcției Naționale de Probațiune	34
Dimensiunea teritorială a Direcției Naționale de Probațiune	39
Organele de poliție și alte organe de ordine publică.....	43
Instituțiile din comunitate.....	47
VII. Alte clarificări terminologice.....	50
Executorialitatea hotărârilor judecătorești penale	50
Punerea în executare.....	51
Dispoziții susceptibile de punere în executare.....	53
Rămânerea definitivă a hotărârilor penale.....	57
Calculul timpului	59
PARTEA SPECIALĂ	62
I. Executarea sancțiunilor privative de libertate.....	62
I.1. Executarea pedepselor privative de libertate	63
Punerea în executare a pedepselor privative de libertate.....	64
Definiția și conținutul mandatului de executare	64
Trimiterea spre executare a mandatului.....	66
Ordinul de interzicere a părăsirii țării.....	68

Interdicția de a părăsi țara.....	201
Interdicția de a ocupa sau exercita o funcție, profesie, meserie ori de a desfășura o anumită activitate.....	206
II.2. Executarea amenzii penale	210
Punerea în executare a amenzii penale	211
Executarea propriu-zisă a amenzii penale și consecințele neexecutării	211
Eșalonarea amenzii penale.....	212
Executarea silită în natură a amenzii penale aplicate persoanei juridice	212
Executarea amenzii prin muncă în folosul comunității	213
Înlocuirea amenzii cu închisoarea	214
Aspecte de cooperare judiciară internațională în materia sancțiunilor pecuniare.....	215
II.3. Executarea măsurilor educative neprivative de libertate.....	222
Punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate.....	223
Executarea propriu-zisă a măsurilor educative neprivative de libertate	225
Executarea stagiului de formare civică.....	226
Executarea supravegherii.....	227
Executarea consemnării la sfârșit de săptămână.....	229
Executarea asistării zilnice	230
Executarea obligațiilor asociate măsurilor educative neprivative de libertate	231
II.4. Executarea pedepselor accesorii și complementare	232
Executarea pedepsei accesorii	234
Permisuni în executarea pedepsei accesorii.....	235
Înștiințări în caz de întrerupere a executării sau de liberare condiționată	235
Executarea pedepselor complementare aplicate persoanei fizice	236
Pedepsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi.....	236
Permisuni în executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	239
Relația dintre executarea pedepsei accesorii a interzicerii unor drepturi și executarea pedepsei complementare a interzicerii aceluiași drepturi.....	239
Pedepsa complementară a degradării militare	240
Pedepsa complementară a publicării hotărârii de condamnare.....	241
Pedepsele complementare aplicate persoanei juridice.....	241
Pedepsa complementară a dizolvării.....	242
Suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice.....	243
Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice	244
Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice	244
Plasarea sub supraveghere judiciară.....	244
Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare.....	245
II.5. Executarea măsurilor de siguranță neprivative de libertate.....	246
Executarea măsurii de siguranță a obligării la tratament medical	246
Executarea măsurii de siguranță a interzicerii ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii.....	249
Executarea confiscării speciale și a celei extinse	250

II.6. Executarea avertismentului în caz de renunțare la aplicarea pedepsei	251
III. Executarea măsurilor procesuale	252
III.1. Executarea măsurilor preventive	253
Executarea reținerii	254
Executarea arestării preventive	255
Executarea arestului la domiciliu	258
Executarea controlului judiciar	263
Executarea măsurilor preventive dispuse împotriva persoanei juridice	266
III.2. Executarea celorlalte măsuri procesuale	268
Executare măsurilor asigurătorii, a restituirii lucrurilor și a restabilirii situației anterioare.....	268
Executarea amenzii judiciare	272
Executarea obligațiilor asociate renunțării la urmărirea penală.....	273
BIBLIOGRAFIE	277

PARTEA GENERALĂ

I. Introducere în studiul dreptului execuțional penal

Din cele mai vechi timpuri, societățile umane s-au preocupat să disciplineze, să regularizeze relațiile dintre membrii săi, la diferite niveluri, prin norme mai întâi morale, religioase și apoi juridice, născându-se, astfel, ordinea de drept.

Prezervarea acestei ordini juridice, fără de care nicio societate cât de cât avansată nu ar putea fi imaginată, nu se realizează doar prin norme declaratorii ci, mai ales, prin norme sancționatorii. De altfel, însăși norma juridică s-a născut având în structura sa primordială *sanctiunea*, o necesară componentă menită să o facă funcțională. Fără a nega importanța celorlalte elemente, care descriu comportamentele dezirabile (dispoziția) în contextele ce necesită reglementare (ipoteza), fără sancțiune, comandamentele juridice ar rămâne la bunul plac al destinatarilor lor. Sancțiunea, până la urmă, conținută în orice normă juridică tipică, este factorul, motorul care face să funcționeze demersul de reglementare, de disciplinare a indivizilor în relațiile sociale.

Fără îndoială, ramura de drept cea mai impregnată de importanța sancțiunii este cea care poartă în denumirea sa chiar conceptul cel mai ilustrativ al sancțiunii, și anume pedeapsa. Ne referim, așadar, la *dreptul penal*, ramura de drept prin intermediul căreia societatea a ales să își apere cele mai importante valori ale sale (viața, suveranitatea, libertatea, patrimoniul și alte asemenea) de cele mai grave atingeri care le pot fi aduse (infrațiunile).

Dar, pentru ca normele penale să-și îndeplinească funcția lor, de apărare a valorilor sociale cele mai importante în fața agresiunii ce le poate fi adusă prin cele mai grave fapte, infracțiunile, s-a dovedit a fi nevoie, între altele, de o nouă categorie de norme, care au căpătat o tot mai mare însemnătate și, astfel, autonomie, sfârșind prin a se constitui într-o ramură de drept distinctă, *dreptul execuțional penal*.

Dacă o lungă perioadă de timp dreptul penal a funcționat doar prin sine însuși, fiind suficientă existența normelor de incriminare pentru realizarea justiției penale, organizarea societăților umane pe baze din ce în ce mai complexe a adus cu sine nevoia unei tehnologizări a activității propriu-zise de aplicare a normelor substanțiale, născându-se astfel *dreptul procesual penal*.

Pe calea progresului social, a diversificării, a expansiunii incriminatorii, s-a produs o conștientizare tot mai mare a nevoii de specializare în activitatea de îndeplinire a justiției penale, normele dreptului procesual penal nemaiputând cuprinde și normele specifice fazei postprocesuale, a fazei de executare a sancțiunilor penale. S-a născut, astfel, *dreptul execuțional penal*.

Probabil că acest proces se va derula în continuare, pe măsură ce executarea sancțiunilor penale va crește în însemnătate, va dobândi o tot mai mare atenție din partea factorilor sociali și vom asista, în viitor, la o creionare a unor noi ramuri de drept precum *dreptul probațiunii* ori *dreptul penitenciar* (o denumire care a fost folosită o perioadă pentru a desemna ceea ce astăzi s-a conturat ca *dreptul execuțional penal*).

Viitorul rămâne să ne ofere răspunsul dacă această previziune se va materializa, însă, până atunci, dreptul execuțional penal, deși s-a conturat în mod definitiv ca o ramură distinctă de drept, are încă nevoie de studiu, cercetare, inovare și (re)inventare permanente.

Studiul, cercetarea, analiza normelor dreptului execuțional penal sunt apanajul *științei dreptului execuțional penal*, care își propune înțelegerea normelor acestei ramuri de drept în contextul relațiilor sociale execuționale, în scopul dobândirii cunoașterii și al furnizării de informații, argumente, propuneri către factorii de decizie în puterea căror intră elaborarea politicilor execuționale penale ale statului.

Cea mai ilustrativă sintagmă care poate să creioneze necesitatea studiului și a cercetării execuțional penale este, poate, cea folosită de doi reputați autori ai domeniului, atunci când descriu importanța și utilitatea științei dreptului execuțional penal: „în fața sancțiunilor și executării acestora”¹. Puși în fața sancțiunilor penale și a necesității executării acestora, gânditorii și învățații vremurilor, mai vechi ori mai noi, au căutat și chiar găsit răspunsuri care au fundamentat apoi politicile execuțional penale ale statelor, astfel încât această activitate să depășească etapa empirismului și să se așeze pe bazele solide ale cunoașterii științifice.

Fără a ne propune o lucrare exhaustivă, de altfel imposibilă, în domeniul dreptului execuțional penal și al științei acestuia, vom trata în prezentul curs cele mai importante instituții ale ramurii, care să confere studenților, dar nu numai lor, o bază solidă de pornire pentru înțelegerea mai profundă a legităților după care se ghidează și funcționează activitatea deosebit de importantă a executării sancțiunilor penale.

Dar, pentru a trece la studiul de detaliu al normelor și instituțiilor dreptului execuțional penal, mai întâi considerăm că este util să expunem câteva noțiuni generale, care să înlesnească demersul nostru didactic, noțiuni referitoare la obiectul dreptului execuțional penal, la relația dreptului execuțional penal cu alte ramuri de drept, la izvoarele pozitive ale ramurii de drept în discuție și la definirea unor concepte fără de care înțelegerea materiei analizate nu este posibilă.

II. Obiectul și scopul dreptului execuțional penal. Raportul juridic execuțional penal

Pentru a sintetiza și mai mult cele arătate în partea de început a lucrării noastre, arătăm că **obiectul** dreptului execuțional penal îl constituie *raportul de drept execuțional penal*.

Cu alte cuvinte, dreptul execuțional penal își propune să disciplineze, să normeze relațiile sociale care se nasc, există (se derulează) și se sting între membrii comunității, în legătură cu executarea sancțiunilor penale.

Scopul nemijlocit pentru care dreptul execuțional penal a fost edictat este acela de a asigura efectivitatea, funcționalitatea normelor sancționatorii al dreptului penal, pentru ca activitatea de înfăptuire a justiției penale să nu rămână doar „o vorbă-n vânt”.

Pentru că se află în intimă legătură cu dreptul penal și cu cel execuțional penal, dreptul execuțional penal împrumută scopul *preventiv și educativ* al dreptului penal, ceea ce am putea spune că reprezintă **scopul mijlocit** al dreptului execuțional penal. Având în vedere că prin intermediul normelor dreptului execuțional penal este reglementată și

¹ I. Chiș, A.B. Chiș, *Executarea sancțiunilor penale*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 122.

executarea măsurilor procesual penale, putem spune că un alt scop mijlocit al dreptului execuțional penal este cel al *asigurării bunei derulări a procesului penal*.

Scopurile mijlocite ale dreptului execuțional penal sunt chiar reglementate în mod expres în legile de executare a sancțiunilor și măsurilor privative ori neprivative de libertate.

Astfel, potrivit art. 3 din Legea nr. 254/2013, scopul executării pedepselor și a măsurilor educative privative de libertate este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, precum și formarea unei atitudini corecte față de ordinea de drept, față de regulile de conviețuire socială și față de muncă, în vederea reintegrării în societate a deținuților sau persoanelor internate. Conform art. 3 din Legea nr. 253/2013, prin reglementarea executării pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative se urmărește asigurarea echilibrului dintre protecția societății prin menținerea ordinii de drept, prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, și menținerea în comunitate a persoanei care a comis una sau mai multe fapte prevăzute de legea penală, iar prin executarea măsurilor procesuale se urmărește asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, împiedicarea sustragerii inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori prevenirea săvârșirii de infracțiuni, în condițiile promovării unor măsuri alternative la arestarea preventivă.

Raportul de drept execuțional penal se naște odată cu aplicarea definitivă a sancțiunii penale, când intervine necesitatea impunerii executării acesteia, se derulează pe parcursul executării sancțiunii și se stinge prin epuizarea executării.

Am putea spune că ceea ce am descris mai sus ca fiind raportul de drept execuțional penal este raportul *tipic*, care se naște în legătură cu executarea sancțiunilor penale. Însă, necesitatea supunerii persoanelor la unele restricții, sarcini, privări intervine și în cazul impunerii măsurilor procesual penale (precum reținerea, arestarea preventivă, arestul la domiciliu, controlul judiciar simplu ori pe cauțiune, internarea medicală presentențială, amenda judiciară), ceea ce ne face să afirmăm că există și un raport de drept execuțional penal *atipic*, care intră și el în obiectul de reglementare a dreptului execuțional penal.

Pentru a păstra suplețea cursului nostru și a ilustra importanța prevalentă a executării sancțiunilor penale, ne vom referi, în principal, la raportul tipic de drept execuțional penal, făcând trimiteri și la cel atipic acolo unde rațiunile didactice le reclamă.

Ca orice raport juridic, și în structura raportului de drept execuțional penal găsim cele trei elemente conturate de teoria generală a dreptului: subiecții, conținutul și obiectul.

Subiecții raportului de drept execuțional penal sunt, pe de o parte, organele specializate ale statului, însărcinate să se asigure că preceptele sancționatorii penale sunt întocmai respectate, iar pe de altă parte, persoanele (fizice ori juridice) împotriva cărora au fost pronunțate sancțiuni penale.

Statul, cu ale sale organele cu atribuții în materia executării sancțiunilor penale, se subsumează conceptului de *subiect activ* al raportului de drept execuțional penal, menirea lor fiind să se asigure, prin exercițiul atribuțiilor lor, că persoanele sancționate se supun privărilor, restrângerilor, limitărilor care alcătuiesc conținutul sancțiunilor penale. Anunțând că aceste organe ale statului vor fi tratate mai pe larg într-o secțiune următoare a cursului, aici exemplificăm doar cu Administrația Națională a Penitenciarelor și cu Direcția Națională de Probațiune, două dintre organele care dețin cele mai importante competențe legate de executarea sancțiunilor penale privative, respectiv neprivative de libertate.

Mai nou, opțiunea de politică execuțional penală a legiuitorului român, exprimată prin noile coduri penale și prin noile legii execuțional penale, este de a reglementa și alte entități, unele chiar private, cu atribuții în această materie, care devin, astfel, subiecți activi în raportul de drept execuțional penal. Vom descoperi, în secțiunea special dedicată lor, *instituțiile din comunitate*, cărora noua lege de executare a sancțiunilor și măsurilor neprivative de libertate le conferă atribuții referitoare la executare și, implicit, calitatea de subiecți activi ai raportului juridic execuțional penal.

Persoana sancționată penal, care trebuie să se supună rigorilor din conținutul sancțiunii, reprezintă *subiectul pasiv* al raportului de drept execuțional penal. Noțiunea de *persoană sancționată penal* este mai potrivit, credem noi, decât cea de *condamnat*, folosită de unii autori², deoarece acoperă mai bine plaja de soluții judiciare care pot să ducă la executare (spre exemplu, să ne gândim că amânarea aplicării pedepsei este o soluție diferită de cea de condamnare, dar care necesită, totuși, executarea măsurilor de probațiune). Cu toate acestea, și noțiunea de condamnat ilustrează foarte bine conceptul de subiect pasiv al raportului de drept execuțional penal.

Conținutul raportului de drept execuțional penal desemnează drepturile și obligațiile pe care subiecții le au în cadrul relației lor juridice.

Astfel, subiecții activi ai raportului au *dreptul* să ceară persoanelor sancționate să se conformeze, să se supună privărilor, restricțiilor, interdicțiilor, sarcinilor din conținutul sancțiunilor aplicate, într-un cuvânt, să execute sancțiunile, dar au și *obligația* de a asigura un cadru normal, legal în care să aibă loc executarea din partea subiecților pasivi.

Subiecții pasivi, la rândul lor, au obligația de a executa sancțiunile penale, dar și *dreptul* de a cere ca executarea să aibă loc în limitele legalității, cea mai elocventă exprimare în acest sens fiind sistemul drepturilor de care se bucură persoanele private de libertate, cărora le vom dedica o secțiune separată în cursul nostru.

Obiectul raportului de drept execuțional penal (a nu se confunda cu obiectul dreptului execuțional penal însuși) constă în conduitele pe care subiecții raportului trebuie să le adopte în realizarea drepturilor și în îndeplinirea obligațiilor care le revin și care alcătuiesc conținutul raportului juridic analizat.

Astfel, vom vedea că subiecții pasivi, în virtutea dreptului de a pretinde executarea, pot imobiliza persoana sancționată, o pot plasa în penitenciare, o pot supraveghea în libertate, îi pot pretinde să se prezinte în anumite locuri, să presteze muncă în folosul comunității, să participe la anume activități, să prezinte unele documente, pot păzi, pot supraveghea, pot restrânge, pot impune sancțiuni disciplinare, pe când, în îndeplinirea obligațiilor, trebuie să ofere condiții normale de detenție, să pună la dispoziție programe de reintegrare, să permită vizite, să acorde recompense, să pună în libertate.

Conduita pe care subiecții pasiv trebuie să o adopte este, din perspectiva obligațiilor, să suporte rigorile privării de libertate, ale îngrădirii unor drepturi, să plătească amenda penală, să nu se deplaseze în anumite locuri ori să se prezinte la anumite locații, să nu se întâlnească cu anumite persoane, să nu desfășoare anume activități, pe când, din perspectiva drepturilor, subiecții pasivi primesc asistență educativă, psihologică, medicală, beneficiază de programe sociale, primesc recompense, prestează muncă remunerată în penitenciar, creează opere științifice ori de artă, desfășoară activități sportive.

² M.I. Rusu, *Drept execuțional penal*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 20.

În legătură cu raportul de drept execuțional penal mai este util să indicăm și care sunt faptele generatoare, modificatoare și extinctive ale acestuia, pentru o mai bună înțelegere a derulării lui în timp.

Faptul generator este pronunțarea hotărârilor judecătorești prin care se aplică sancțiunile penale, mai exact, rămânerea definitivă, pentru că de la acest moment, ca regulă, hotărârile judecătorești devin executorii.

Faptele modificatoare sunt reprezentate de pronunțarea, adoptarea actelor juridice prin care se schimbă coordonatele executării, ori de evenimentele care se produc pe parcursul executării în situația persoanei sancționate. Spre exemplu, o hotărâre de liberare condiționată modifică raportul juridic execuțional penal prin schimbarea elementelor obiectului său. Tot astfel, pierderea capacității de muncă este un fapt modificator al raportului de drept execuțional penal în cazul măsurilor de probațiune.

Faptele extinctive, care duc la încetarea raportului de drept execuționale penal, sunt reprezentate de activități precum executarea la termen a pedepsei, plata integrală a amenzii, evenimente precum decesul persoanei sancționate ori intervenirea unor acte de clemență cu efecte postsanționatorii.

III. Dreptul execuțional penal și relația cu alte ramuri și științe ale dreptului

Pentru o mai bună cunoaștere a dreptului execuțional penal este de o deosebită importanță să aflăm și cu ce alte ramuri de drept relaționează acesta, în ordinea juridică actuală fiind de neconceput ca o ramură a dreptului, oricât de autonomă ar fi; să poată exista și funcționa fără a intra în legătură cu normele altor ramuri de drept.

Fără îndoială, cele mai puternice legături, dreptul execuțional le are cu **dreptul penal** și cu **dreptul procesual penal**.

Practic, dreptul execuțional penal operează cu noțiuni, concepte și instituții de bază ale *dreptului penal*, precum pedepsele, măsurile educative, măsurile de siguranță, răspunderea penală, modalitățile de individualizare judiciară a pedepselor. De altfel, această legătură strânsă între dreptul penal și cel execuțional penal își găsește exprimarea în Codul penal, prin trimiterile exprese pe care acest act normativ le face la legile de executare³.

Alte puncte în care cele două ramuri de drept se împletesc sunt cele prin care se regularizează executarea sancțiunilor penale, aici referindu-ne la dispozițiile din Codul penal precum cele care prevăd revocarea amânării aplicării pedepsei, a suspendării executării pedepsei sub supraveghere ori a liberării condiționate, între altele, pentru neexecutarea măsurilor de probațiune.

Pentru a sublinia legătura dreptului execuțional penal cu dreptul procesual penal este suficient și doar să amintim că acesta din urmă cuprinde normele care reglementează activitatea de punere în executare a hotărârilor penale precum și proceduri de regularizare a executării (contestăția la executare, amânarea și întreruperea executării, liberarea condiționată, revocarea probațiunii, executarea măsurilor de siguranță medicale).

³ A se vedea art. 56 și art. 60 C. pen.

Este, credem, elocvent să arătăm că în chiar cuprinsul codului de procedură penală identificăm norme care se referă expres la asistența pe care consilierii de probațiune o furnizează judecătorilor în procesul de individualizare a pedepselor prin întocmirea referatelor și rapoartelor de evaluare prezentențială și prin prezența la procedura judiciară în cazul inculpaților minori.

O legătură din ce în ce mai strânsă și ineluctabilă în contextul globalizării este cea pe care dreptul execuțional o are cu o ramură de drept care se află în plin proces de cristalizare, anume **dreptul cooperării judiciare internaționale**. În condițiile în care cetățenii români circulă liber în spațiul Uniunii Europene și mai departe, coroborat și cu numărul tot mai mare de cetățeni străini care trăiesc, muncesc și vizitează țara noastră, problema modului și a locului în care aceștia vor executa sancțiunile penale care le sunt aplicate în statul de apartenență ori în statul de reședință sau tranzit a preocupat din ce în ce mai mult legiuitorii naționali și internaționali, la nivelul Uniunii Europene, cel puțin, existând un număr considerabil de acte normative⁴ având ca obiect de reglementare domeniul executării sancțiunilor penale privative ori neprivative de libertate, ca o contrapondere la principiul liberei circulații a persoanelor pe teritoriul uniunii. Toate aceste acte normative au fost transpuse în legislația internă, atât prin legea de cooperare judiciară internațională în materie penală, cât și prin modificările aduse legilor execuționale penale.

Dar, dreptul execuțional penal beneficiază din plin și de achizițiile de cunoaștere ale **criminologiei**, ca știință ce studiază fenomenul infracționalității pentru a afla cauzele și condițiile favorizate ale fenomenului, precum și impactul acestuia în societate, în scopul de a propune soluții de combatere și diminuare a infracțiunilor.

Pentru a fi mai plastici, amintim cele afirmate de unii autori ai științei criminologiei, în sensul că ele două arii de cunoaștere se intersectează pe terenul preocupărilor comune referitoare la infractor, la tratamentul și resocializarea acestora⁵.

Dreptul execuțional penal preia, astfel, din concluziile criminologiei și aplică instituții precum criteriile de separațiune, criteriile de clasificare a deținuților periculoși ori a celor vulnerabili, sistemele progresiv și regresiv în dozarea regimurilor de executare și alte asemenea.

Penologia, care studiază pedepsele ca instrument de apărare socială, este și ea o știință care furnizează informații prețioase dreptului execuțional penal, dar căreia, la rândul-i, îi furnizează un prețios material de studiu. În încercarea de a furniza cele mai bune propuneri de politici sancționatorii, penologia are un vast câmp de cercetare pe tărâmul dreptului execuțional penal, care devine apoi și poligon de încercare al noilor politici penale.

⁴ A se vedea: Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre; Decizia-cadru 2005/214/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce a sancțiunilor pecuniare; Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană; Decizia-cadru 2008/947/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008, privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești și al deciziilor de probațiune în vederea supravegherii măsurilor de probațiune și a sancțiunilor alternative.

⁵ Gh. Nistoreanu, C. Păun, L.D. Hărățău, A.S. Nicolescu, M.C. Sinescu, *Criminologie. Note de curs*, Ed. Hamangiu, București, 2023, p. 38.

IV. Izvoarele normative ale dreptului execuțional penal

Izvoarele normative ale dreptului execuțional penal, adică textele de lege ori textele altor acte cu caracter normativ care reglementează instituții ce interesează ramura de drept în discuție se împart după mai multe criterii, astfel:

- după criteriul nivelului actului normativ, vorbim despre izvoare constituționale, izvoare legale și izvoare din acte normative secundare ori chiar terțiare;
- după criteriul întinderii aplicării lor, izvoarele normative ale dreptului execuțional penal pot fi naționale sau internaționale;
- după criteriul obiectului lor de reglementare, izvoarele normative pot fi specifice (proprii) dreptului execuțional penal, ori generice, reglementând și alte ramuri ale dreptului.

Dreptul execuțional penal își găsește izvoare chiar în Constituția României, care reglementează la nivel primar instituții precum egalitatea în drepturi, accesul liber la justiție, drepturile și libertățile fundamentale care, toate, interesează într-un mod deosebit dreptul execuțional penal, al cărui obiect de reglementare are o legătură intimă cu modul în care drepturile și libertățile cetățenilor sunt restrânse, limitate.

Având cele mai strânse relații cu dreptul penal și cu dreptul procesual penal, este normal ca dreptul execuțional penal să împartă cu aceste ramuri de drept o parte dintre sursele sale normative. Astfel, dreptul execuțional penal folosește norme incluse în Codul penal și în Codul de procedură penală, iar spre a exemplifica indicăm articolele referitoare la reglementarea pedepselor, la calculul timpului, la individualizarea pedepselor și a executării lor, la liberarea condiționată, la modificările pedepselor și, bineînțeles, la punerea în executare a hotărârilor penale și la regularizarea executării.

Pentru a marca fără putere de echivoc autonomia dreptului execuțional penal, este suficient și doar să amintim pachetul normativ specific execuțional penal, alcătuit din legile de executare a sancțiunilor privative și neprivative de libertate și din toate normele secundare și terțiare de punere în aplicare a acestora. În concret, vorbim de:

- Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu actele subsecvente de punere în aplicare, precum:
 - o H.G. nr. 604/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal
 - o Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;
 - o H.G. nr. 818/2018 privind aprobarea standardelor minime de lucru în probațiune pentru instituțiile din comunitate;
- Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal cu actele subsecvente de punere în aplicare, precum:
 - o Hotărârea nr. 157/2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;